

Дар'я САЛЬНІКОВА,

студентка 4 курсу

гуманітарно-економічного факультету

Науковий керівник: **Катерина ДУДОРОВА,**

к. ю. н., доцент (БДПУ)

СКЛАД СПАДЩИНИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Актуальність. Сучасні соціально-економічні умови значно прискорюють життєвий цикл людини, що зумовлює підвищену увагу до її прав і обов'язків, які перейдуть у складі спадщини до інших осіб – спадкоємців. Склад спадщини охоплює широке коло різноманітних прав і обов'язків спадкодавця, носієм яких він був за життя, та які не припинилися зі смертю. При цьому елементи спадщини не є однорідними, а мають певні особливості, які у контексті визначення їх сутності мають стати предметом наукового дослідження. Порівняно із попередніми історичними періодами коло прав і обов'язків фізичної особи, які входять до складу спадщини, істотно розширилося, хоча цивільно-правова регламентація їх переходу у порядку спадкування майже не змінилася, що породжує низку проблем, пов'язаних із здійсненням спадкових прав на об'єкти сучасного майнового обороту. Узагальнення і вирішення поставлених питань диктує звернення до проблематики складу спадщини.

Ступінь досліджуваності проблеми. Серед представників української юриспруденції проблематика прав і обов'язків спадкодавця у складі спадщини не була предметом окремого дослідження, хоча останнім часом тематиці спадкового права присвячені наукові дослідження Ч. Н. Азімова М. К. Галянтича, О. В. Дзери, А. С. Довгерта, І. В. Жилінкової, Ю. О. Заїки, Н. С. Кузнецової, Л. В. Лещенка, В. В. Луця, Р. А. Майданика, О. О. Отраднової, О. П. Печеного, О. А. Підпригори, З. В. Ромовської, М. М. Сібільова, І. В. Спасибо-Фатєєвої, Є. О. Харитонова, Я. М. Шевченко та ін.

Методи і мета дослідження – з'ясування сутності складу спадщини з виявленням юридичної природи та особливостей її елементів, місця в системі об'єктів цивільних правовідносин. Під час роботи були використані такі методи дослідження, як порівняльно-правовий та проблемно-пошуковий.

Сутність дослідження. Права і обов'язки у складі спадщини мають свої особливості. Зокрема, слід виділити такі, що переходять у порядку спадкування самостійно та такі, що успадковуються лише разом із іншими правами і обов'язками, як складові останніх. До останньої групи доцільно віднести право на захист права власності шляхом витребування майна з чужого незаконного володіння, у тому числі і від добросовісного набувача (ст. ст. 386-387 ЦК). У свою чергу, право на захист права власності виникає лише за наявності самого права. Тобто право на витребування майна переходить до спадкоємців не само по собі, а лише з переходом до них права власності. У зв'язку з цим у складі спадщини виокремлені самостійні та пов'язані (несамостійні) елементи. Слід сказати, що у ст. 1218 ЦК навіть приблизно не перераховані права і обов'язки, що включаються до складу спадщини. Нормами Книги Шостої ЦК не охоплені важливі і складні у плані

забезпечення спадкового правонаступництва об'єкти (наприклад, цінні папери, право на частку (пай) у статутному капіталі підприємницького товариства, права вимоги та ін.), тому законотворчість у цьому питанні повинна стати перспективним напрямком розвитку законодавства. Входять до складу спадщини найбільш «значні» групи прав: речові і зобов'язальні, а також інші майнові права, які не мають окремої назви. Група речових прав включає право власності та інші речові права, група зобов'язальних — права вимоги за договорами. Решта майнових прав, які не можуть бути зведені ані до зобов'язальних прав вимоги, ані до речових прав, об'єднані досить специфічними елементами, відмінними за підставами виникнення, юридичною природою та іншими ознаками. Перш за все це майнові права інтелектуальної власності (ст. 424 ЦК). Крім того, в цю групу входять також права, які виникли у спадкодавця з підстав, не пов'язаних із цивільно-правовими відносинами, але перехід яких у порядку спадкування є можливим. До цієї ж групи відносяться також майнові права, які виникли у спадкодавця у зв'язку з порушенням за життя його речових, зобов'язальних або ж немайнових прав, але не були ним здійснені, наприклад права на отримання різного роду компенсацій та грошових виплат.

Основні висновки. Таким чином, можемо зробити висновок, що у складі спадщини виокремлені самостійні та пов'язані (несамостійні) елементи, Це дає підстави визначити права у порушеному стані, і як наслідок, права на захист права власності такими, що входять до складу спадщини у якості несамостійних елементів. Стан суб'єктивних прав спадкодавця в аспекті включення до складу спадщини не має значення, оскільки до спадщини включаються права спадкодавця також і в порушеному стані.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лещенко Л. В. Деякі проблемні питання складу спадщини за цивільним законодавством України. *Сучасні проблеми цивілістики: матеріали «круглого столу», присвяч. пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова, м. Харків, 21 грудня 2012 р.* / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х.: ФОРМ Лібуркіна Л. М., 2013. С. 167-169.

Геннадій СЕНТЮШКІН,
студент 3 курсу
гуманітарно-економічного факультету
Науковий керівник: **Олег КРУГЛОВ,**
к.ю.н., доцент (БДПУ)

ВІДНЕСЕННЯ ІНОЗЕМЦІВ ДО СКЛАДУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Актуальність. Посилення децентралізаційних тенденцій в Україні обумовлює необхідність проведення ґрунтовних досліджень у сфері визначення суб'єктного складу муніципальних правовідносин. Складність здійснення відповідного процесу, яка обумовлена суперечливим характером положень чинного законодавства, а також наявністю загрози виникнення сепаратистських ідей, обумовлює актуальність даної роботи.